

NASIL SÜRDÜRÜLEBİLİR OTEL OLUNUR?

How to Create a Sustainable Hotel?

Ahmet VATAN*

Mine POYRAZ**

ÖZ

Sürdürülebilirlik geniş anlamıyla kaynakların bozulma, kendini yenileyememe ve tükenme noktasına gelmeden dengeli biçimde kullanılmasıdır. Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik gelişmenin doğal kaynaklar kullanılarak olacağını ancak bu kaynakların sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Turizm endüstrisi, doğal kaynakların hızla tükenmekte olduğu ve nüfusun hızla arttığı dünyamızda sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi gereken endüstrilerin başında gelmektedir. Son on yıl içinde %25 büyüyen turizm endüstrisinde, binaların çevresel performanslarının değerlendirilebileceği yatırımların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Gerçekleştirilen inşaat yatırımlarının doğaya ve biyoçeşitliliğe zarar verilmemesi ve sektörde yapılan faaliyetlerde kullanılan su, enerji, hammadde ve üretilmiş oldukları atıkların geri dönüşümü ile sürdürülebilir olması bir zorunluluk haline gelmektedir. Turizm endüstrisinin büyük bir kısmını oluşturan konaklama işletmelerinin sürdürülebilir performansı gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Bu sebeple çalışmanın amacı, sürdürülebilirlik kavramının detaylı bir şekilde ele alınması, yatırım aşamasında sürdürülebilir otel nasıl olunacağı, işletme aşamasında ne gibi hamleler ile sürdürülebilir olunabileceği dünyadaki örneklerin incelenerek tespit edilmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış ve sürdürülebilir otel kavramına öncelik eden işletmelerin yayınladığı yayın ve raporlar incelenmiştir. Konu ile ilgili literatür taranmış ve elde edilen bilgiler, rehber niteliğinde bir araya getirilmiştir. Çalışmanın sonucunda işletmelerin yatırım aşamasında sürdürülebilir olabilmesi için inşaat aşamasından başlayarak, her aşamada akıllı malzeme kullanımını tercih ettiği görülmektedir. İşletme aşamasında ise çevresel inovasyonlar ile konaklama işletmelerinin sürdürülebilir hale getirildiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilir Otel, Çevresel İnovasyon

ABSTRACT

Sustainability is the balanced usage of resources without reaching the point of deterioration, non-self-renewal and exhaustion in the broadest sense. The concept of sustainability emphasizes that economic development can be achieved by using natural resources; however these resources are limited. Tourism industry takes place among top industries that need to adopt the concept of sustainability in a world where natural resources are rapidly declining, and the population is quickly increasing. Investments that enable environmental performance of buildings to be put into use need to be realized in the tourism

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğretim Üyesi, ahmet.vatan@medeniyet.edu.tr.

** Yrd. Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi, mine.poyraz@bilecik.edu.tr.

industry that has grown by 25% over the last decade. It is becoming an obligation to prevent construction investments from harming nature and biodiversity and to ensure the recycling and sustainability of water, energy, raw material and produced waste as a result of activities taking place in the sector. The sustainable performance of accommodation facilities that take up a large part of the tourism industry gains importance with each passing day. Thus, the purpose of this study is to analyze the concept of sustainability meticulously, explain how to become a sustainable hotel at the stage of investment and how to reach sustainability step by step at the operation stage based on examples from the world. Accordingly, document analysis which is one of the qualitative research methods was used for this purpose and publications and reports published by enterprises leading the concept of sustainable hotels were analyzed. Related literature was scanned, and obtained data were consolidated to form a guide. Results of the study show that enterprises prefer using smart material at every stage starting from construction, to reach sustainability in the investment phase. It is observed that accommodation facilities become sustainable with environmental innovations at operating stage.

Keywords: Sustainability, Sustainable Tourism, Sustainable Hotel, Environmental Innovation

GİRİŞ

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, insanoğlunun gereksinim ve istekleri ile doğal kaynakların sürdürülebilirliği arasında denge kurularak, toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla gelecek yıllara uyumlu bir planlama yapılmasını amaç edinen kapsamlı bir yaklaşımı ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, gelecek nesillerin kendi gereksinim ve isteklerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin bugünün gereksinim ve isteklerini karşılayabilecek kalkınma olarak da tanımlanmaktadır. Turizm endüstrisinin doğal kaynaklara bağımlı bir sektör olması nedeni ile turizm işletmeleri çevrede meydana gelen değişikliklerden en fazla etkilenen sektörlerden birisidir. Türk turizminin özellikle kıyı turizmine dayalı olması sebebi ile deniz suyu ve plajların temizliğinin yanı sıra gürültü, toz ve trafikten kaynaklanan hava kirliliği, çarpık kentleşme, kıyı bölgelerinde ikincil konutlarla görülen betonlaşma ve orman yangınları gibi unsurlar turizm işletmelerini yakından etkileyen çevresel değişikliklerdendir. Çevresel kaynaklarda görülen bu değişiklikler nedeni ile turizm endüstrisinde bir takım yeniliklerin ve değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Son yıllarda turizm işletmeleri tarafından çevreye duyarlı yönetim anlayışları geliştirilmektedir. Doğal kaynakların sınırlı olması ve bu kaynakların dikkatli kullanımı gerektirmesi turizm işletmelerini de bir takım değişikliklere yöneltmektedir (Kozak ve Güçlü, 2003: 52).

Turistik tesisler, tüm dünya genelinde ciddi anlamda enerji ve su tüketimine neden olan ve fazla kullanıcısı olması nedeniyle hızla eskiyen ve değişime ihtiyaç duyan mekanlardır. Günümüzde dünyanın geleceğini tehdit eden küresel ısınmanın en önemli aktörleri yapı, turizm ve ulaşım sektörleridir (Canbay, 2012). Turizm işletmeleri, konumlandığı bölgede turizm yapıları olarak doğal çevreyi tahrip etmekle birlikte, işletmelerin kullandıkları enerji, su ve atıkların doğal hayata olumsuz etkileri ile Co2 salınımları yüksek sektörlerden biridir. Bu noktada sürdürülebilir turizm kavramının yaygınlaşması ve uygulamalarının hızla artması, turizm sektöründe işletmelerin bilinçli hareket ederek doğal çevreyi koruyan, yerel halkı gözetten, bulunduğu konumu koruyan, atıkları ile çevreyi kirletmeden sürdürülebilir faaliyetler içinde bulunması gerekmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Sürdürülebilirlik fikrinin temeli 1970'lerde gelişen çevrecilik görüşüne dayanmaktadır. Kaynakların bilinçsiz kullanımı sonucu oluşan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasını kapsayan sürdürülebilirlik ile ilgili uluslararası girişim ve düzenlemelere bakıldığında sürdürülebilirlik temasının ilk olarak İsveç'in Stockholm kentinde Haziran 1972'de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansın da gündeme geldiği görülmektedir. Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (International Union of Conservation of Nature -IUCN)

tarafından hazırlanan ve Birleşmiş Milletler tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Antlaşması'nda ise ilk kez sürdürülebilirlik temasına yer verilmiştir. İlgili anlaşma “her bir canlı varlığın tek olduğu ve insan türüne katkısına bakılmaksızın saygı duyulması gerektiğini kabul etmekte, bunun yanında, insanlığın doğal kaynaklara bağımlılığının anlaşılması ve kaynakların plansız kullanımının kontrol edilmesini istemektedir”. Sürdürülebilir bir dünya ve çevre için ilk kriterler ise 1992 yılında organize edilen Rio Konferansında ortaya konmuştur (Pelit, Baytok ve Soybalı, 2015: 41).

Son yıllarda sürdürülebilirlik kavramı tüm alanlara yansımıştır. Beşeri yaşamın bir gerekliliği olarak ortaya çıkmış ve tarımın, kentlerin, turizmin, teknolojinin vb. birçok örneğin sürdürülebilirliği, farklı alanlarda örnek niteliği taşımıştır. Beyhan ve Ünügür (2005), bu alanların hepsinin farklı toplumsal boyutta olduğunu belirtmektedir. Ancak ortak olan özellikleri, insanın geleceğini konu almaları ve hangi alan için düşünülüyorsa, o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinmeleridir. Çakılcıoğlu'na (2002) göre sürdürülebilirlik; bir toplumun, ekosistemi ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemi, işlerini düzgün bir şekilde, bozulmadan, aşırı bir kullanımla tüketilmeden ya da ana kaynaklara aşırı yüklenilmeden sürdürebilmesi yeteneğidir. Coccossis'e (1996) göre ise, insan faaliyetlerinin çevresel kaynaklar üzerindeki etkilerinden doğan sürdürülebilirlik kavramı, uzun dönemde ekonomik, sosyal ve çevresel amaçlar arasındaki dengenin yeniden kurulmasını ifade etmektedir (Duran, 2009: 42).

Sürdürülebilirlik kavramı çok boyutlu, içinde birçok unsur bulunduran karmaşık bir kavramdır. Kavram, hızlı bir şekilde artan nüfus ve çevre arasındaki ilişkilerin düzen bozucu, ürkütücü sonuçlarından ortaya çıkmıştır. Toplumlar artık nüfus artışı ve doğal kaynakların giderek artan aşırı tüketimine karşı tavrı almış, çevrenin tüketiminde ve büyümede bir sınır olduğunu fark etmiştir. Günümüzün en önemli alışkanlıklarından biri olan aşırı ve bilinçsiz tüketim, büyüme, çevre ve insan ihtiyaçları arasında bir dengenin kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik, gelişme için böyle bir dengenin oluşturulmasını, çevre, büyüme ve kalkınma ilişkilerindeki olumsuz etkilerin yok edilmesini ya da en azından azaltılmasını hedefleyen bir kavram olmuştur (Kervankıran, 2011: 58).

Sürdürülebilir turizm ise ziyaretçilerine kaliteli deneyim kazandırırken, turizm kaynaklarının tüketilmeden, kirletilmeden, içi boşaltılmadan gelecek turist nesillerinin de kullanabilmesini sağlayacak şekilde kullanımının düzenlendiği, tüm doğal ve kültürel kaynakların yerel halk ve ziyaretçilere yönelik korunarak yönetildiği ekonomik bir gelişme modeli olarak tanımlanabilir. Doğaya karşı bir taahhüt ve yerel halk ile bütünleşmiş bir sosyal sorumluluk gerektiren sürdürülebilir turizm, bugünkü turistlerin ve ev sahipliği yapan bölgelerin ihtiyaçlarını karşılama ilkesini benimserken, gelecekteki fırsatları koruyup geliştirmeyi göze-

tir. Bu şekilde tüm kaynakların yönetimi, kültürel bütünlüğün, zorunlu ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin devamlılığı sağlanırken, ekonomik, sosyal ve estetik gerekler karşılanacak şekilde öne çıkarılır. Sürdürülebilir turizm ürünleri; turistik kalkınma ile zarar görmek yerine yararlı olan yerel çevre, toplum ve kültürlerle uyum içinde işlenen ürünlerdir (Bahtiyar Karadeniz, 2014: 85).

Sürdürülebilir turizm uygulamaları, ekolojik, kültürel, sosyal, ekonomik, kurumsal ve estetik boyutta birçok maddesel yürütme politikaları izlemektedir. Adı geçen politikalar doğrultusunda 1980'li yılları etkisi altına alan deniz-güneş ikilisine bağlı kitle turizmi talebi üzerinde fayda maliyet açısından yapılan tartışmalar turizmin gelişiminde yeni arayışlara yol açmıştır. Tartışmalar bir taraftan kitle turizmi hareketinin ekonomik etkisinin istenilen düzeyde olmaması, arz kalitesi ve talep arasındaki tutarsızlık; öte yandan dar bir kıyı bandında giderek artan yoğunluğun, kaynakların aşırı kullanımına yol açması, çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratması, kaliteyi bozması olmak üzere iki nokta etrafında toplanmaktadır. Bu gelişmelerle 1980'li yılların sonlarına doğru sürdürülebilir turizm kavramını ve turizmin bu anlamda çeşitlendirilmesi (yat, macera-spor, kış, kültür, yayla, tarımsal, ekolojik, termal vb.) politikalarını gündeme taşımıştır (Beyhan ve Ünügür, 2005: 80).

Sürdürülebilir turizmin en önemli temeli kültürel ve doğal miras alanlarının korunması konusunda, toplumsal bilincin oluşması ve koruma bilincinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Sürdürülebilir turizm planlaması ile turizmin gelişimi iyi yönetilerek çekiciliklerin korunması ve turizmin gelişmesi arasında bir uyum sağlanmalıdır. Zira sürdürülebilirliği sağlanmadığı sürece hiçbir turizm türü varlığını uzun süre koruyamayacaktır (Küçük, 2013: 37). Günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan eko-turizm, yeşil turizm, eco-resort, eco-lodge, eco-retreat, slow turizm gibi kavram ve terimler farklı şekillerde gerçekleştiriliyor olsa da bu kavramların temelinde sürdürülebilirlik ilkeleri barındırmaktadır.

Sürdürülebilir Otel

Sürdürülebilir otel olmanın 3 farklı aşaması olduğu söylenebilir. Bunlar tasarım aşaması, inşaat aşaması ve işletme aşamasıdır. Bu üç aşamada da sürdürülebilirlik kriterlerini yerine getirebilen herhangi bir otelin sürdürülebilir otel olabileceğini söylemek mümkündür. Bununla beraber oteller, 4 yol ile sürdürülebilir olabilmektedir. Bunlar eco-lodge, yeşil otel, kurumsal sorumluluk veya sürdürülebilir turizm yaklaşımlarını bünyelerinde uygulamaları sayesinde gerçekleşmektedir.

Fotoğraf 1: Ecolodge Kamboçya

Kaynak: <http://www.blessthisstuff.com/stuff/culture/travel/4-rivers-floating-eco-lodge-cambodia/>, E.T. 2016

a) Eco Lodge (Sense of Place):

Eko turizm, sürdürülebilir turizmle eş anlamlı olarak kullanılmakla birlikte, sürdürülebilir turizm şekillerinden biridir, onun bir alt bölümünü oluşturmaktadır. Eko turizm çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözeten, doğal alanlara karşı duyarlı bir seyahattir (Kaypak, 2010: 94).

Eko turizm, sürdürülebilir turizmin bir alt bölümünü oluşturmakta ve kimi zaman sürdürülebilir turizmle eş anlamlı olarak kullanılırken sürdürülebilir turizm şekillerinden biri olarak düşünülmektedir. Kitle turizmi çevre üzerinde tahrip edici potansiyele sahipken, eko turizm flora, fauna, habitat ve yaban hayata zarar vermeden ekosistemin korunmasını teşvik ederek, turizmin sürdürülebilir gelişmesi için bütün kaynakların verimli kullanımının devamını sağlamaktadır. Ayrıca eko turizm çevreyi korurken sosyo – kültürel çevreye de etki yaparak sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır (Bozok ve Özdemir Yılmaz, 2008: 119). Dünyada doğal hayatın korunmasına, yerel halkların refahının artırılmasına olanak sağlayan Eko turizm'in tamamlayıcısı olarak tanımlanan Eko-Lodge'lar inşa edilmektedir.

Doğa ile bütünlük içerisinde tasarlanan Eko Lodge'lar, içinde bulunduğu flora ve faunaya zarar vermeyecek şekilde ve tabiata geriye dönüştürülebilir malzemeler ile inşa edilmektedir. Bu lodge'larda, buldukları toprakların asıl sahipleri olan yerel halk tüm servisleri sunmaktadır. Yani Eko-Lodge'lar duyarlı ve sürdürülebilir turizmin geliştirilmesine büyük katkıda bulunmaktadır (yolculuk-terapi.com, 2016).

b) Sürdürülebilir Yeşil Otel (Yeşil Bina – Sustainable Green Hotel):

“Sürdürülebilir Otel” veya başka bir deyişle yeşil otel kavramı daha az enerji ve su tüketen, CO2 emisyonları azaltılmış, küresel iklim değişikliğine pozitif etki sağlayan, çevre dostu yerel ve geri dönüştürülebilir malzemeler ile inşa edilmiş ve yatırımcısının sosyal ve çevresel sorumluluğunu belgeleyen bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Giderek yaygınlaşmaya başlayan “Sürdürülebilir Otel” kavramı, butik otellerden dünya çapında tanınmış otel zincirlerine kadar pek çok klasmanda otel tasarımı ve işletmesinde değişiklik yapılmasına sebep olmuştur. Sayıları giderek artan yeşil otellerin bazısı, bünyesinde hiçbir şekilde elektronik alet barındırmazken, bazısı sadece müşteriler istediği zaman havlu ve çarşafı değiştirerek tasarruf sağlamaya çalışmaktadır. Ancak globalleşen dünyada turistik tesisler için en doğru çözüm tüm yeni teknolojileri kullanarak toplam karbon ayakizini ve su tüketimini azaltabilmek olmalıdır (ekoyapidergisi, 2016).

Sürdürülebilir bir otel, tüm binaların çevresel performanslarını değerlendiren LEED, BREEAM, DGNB gibi sertifika programları ile değerlendirilebildiği gibi, Green Globe, Green Key, Eu Eco Label gibi sürdürülebilir otellere özel geliştirilmiş değerlendirme programları ile de değerlendirilebilir. Türkiye’de ise Turizm Bakanlığı tarafından geliştirilen “Yeşil Yıldız” ve TÜROFED tarafından geliştirilen “Beyaz Yıldız” sertifikaları çok kapsamlı çalışmalar olmamakla birlikte, yine de bir otel yapısının sürdürülebilirliğini değerlendirmek için yapılmış çalışmalar (Canbay, 2012).

Yeşil otele en iyi örneklerden biri yakında tamamlanması beklenen Şangay’ın Songjiang bölgesindeki ‘Deep Bit Hotel’ gösterilebilir. Çinin Şangay yakınlarındaki, Songjiang ilçesinde yapımı gerçekleştirilen hotel 100 metre derinliğindeki taş ocağında yer almaktadır. Taş ocağında yer alacak otel, restoranlar, kafeler, spor tesisleri ve hatta sualtı kamu alanları ile konuk odaları içerecektir. Otel binası elektrik ve ısıtma için jeotermal enerji kullanacak ve yapay bir şelale sahip olmakla birlikte yeşil kaplı bir çatıya sahip olacaktır.

Fotoğraf 2: Deep Bit Hotel

Kaynak: <http://www.ecns.cn/visual/hd/2015/03-24/61756.shtml>, E.T.: 2016

Konum olarak bulunduğu doğal çevreden yararlanan ve bunu avantaja dönüştürün sürdürülebilir otellerden de bahsetmek mümkündür. Arjantin’de yapımı planlanan Hilton Bariloche Hotel, bulunduğu dağın yapısını bozmadan doğal ortama uygun tasarlanmış, sürdürülebilir hotel inşaatının yapımına başlanmıştır.

Fotoğraf 3: Hilton Bariloche

Kaynak: <http://www.treehugger.com/natural-sciences/eco-friendly-hilton-to-be-built-in-bariloche-argentina.html>, E.T.: 2016

Bina cephesinden yararlanan, bulunduğu konumdaki hava kalitesini arttıran otel binaları da sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır. Viyana’da bulunan Butik hotel Stadthalle, fotovoltaik kurulumu, jeo termal enerji kullanımı güneş paneleri ile yenilenebilir enerji kullanımı sayesinde sıfır enerji dengesine sahiptir.

Fotoğraf 4: Stadthalle Hotel

Kaynak: <http://www.livegreenblog.com/sustainable-architecture/sustainable-travel-vien-na-is-home-to-the-first-hotel-with-a-zero-energy-balance-7449/>, E.T.: 2016

Fotoğraf 5: Park Royal Singapur Hotel

Kaynak: <http://www.jebiga.com/parkroyal-singapore-woha-architects/>

Park Royal Singapur Hotel ise şehrin ortasında balkon bahçelerine sahiptir. Vahşi orman görünümüne bitkileri ile yeterli sulamayı sağlayan otel yağmur sulama sistemi ile kendi kendini idame ettirmektedir. Otelin dış cephesinde yer alan tasarım ile yağmur yağdığı zaman suyu depolayan otel, taze su kullanımını olabildiğince azaltma yoluna gitmiştir.

c) Kurumsal Sorumluluk (Corporate Social Responsibility):

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramından genel olarak işletmelerin sürdürülebilir büyüme amaçları doğrultusunda üretim yaparken, doğaya ve çevreye zarar vermeden faaliyetlerini gerçekleştirmesi anlaşılmaktadır. Daha iyi bir toplum ve daha iyi çevre için işletmelere düşen görevler olarak da tanımlanabilen kurumsal sosyal sorumluluk, istediği halde topluma katkı sağlama düzeyinde faaliyetlere giremeyen kişilerin, bu kapsamda faaliyetleri olan işletmelerin ürünlerini alarak yardımlaşma gereksinimini tatmin etmesi için de bir yol olarak görülebilir (Sakarya, Yıldırım ve Aytekin, 2014: 2).

Uluslararası Turizm Ortaklığı'na göre; 'Sürdürülebilir Otel' yapılması 6 ana başlık altında toplanabilir (The International Tourism Partnership'in hazırlanmış olduğu çalışmadan derlenmiştir) (Demirel, 2010: 27) ;

1- Planlama ve çerçevenin oluşturulması

- Yeşil otel anlayışını şirket politikası olarak benimsemesi,
- Uluslararası uygulamaları gerçekleştirecek bilgi birikimine sahip bir personelin çevre yönetiminden sorumlu müdür olarak atanması,
- Her birimden bir personelin seçilerek otelin çevre çalışma grubunun ya da "yeşil takım" oluşturulması,
- Konukların tükettikleri su ve elektriğin ölçülerek ilerlemelerin kaydedilmesidir.

2- Personelin eğitimi ve çevre farkındalığını artırmak

- Tüm otel personelinin yeşil otel konseptini benimsemesi için bir eğitim programı düzenlemek,
- Düzenli toplantılar ve geri beslemelerle birlikte personelin farkındalığını güçlendirmek,
- Rekabet yaratarak personeli motive etmek ve her ay bir personeli başarısından ötürü ödüllendirmek,
- Tazeleyici eğitimlere devam etmek ve program ilerledikçe sonuçları personelle paylaşmaya devam etmektir.

3- Çevre yönetimi

- Yönetim alternatiflerini ortaya koyarak, hangilerinin kullanılacağına karar vermek ve otelin çevreye olan etkilerini belirlemek,
- Yüksek enerji ve su tüketen birimlerin tüketimlerini kontrol altına almak ve sürekli denetlemek,
- Tüketime ve birime bağlı olarak ilerlemeleri günlük, haftalık, aylık olacak şekilde düzenli aralıklarla takip etmek,
- Kısa ve uzun dönemli hedefler belirlemek ve hedeflere ulaşılmadığı zaman düzeltici faaliyetleri devreye sokmak,
- Otelin faaliyet gösterdiği destinasyon veya bölgedeki çevre standartlarını yükseltmek için diğer oteller ve iş çevreleriyle iş birliği yapmak,

- Konukları otelin çevre politikası hakkında bilgilendirmektir.

4- *Satın Alma Süreci*

- Sürdürülebilir ürünleri tercih etmek,
- Yerel üreticilerden satın almayı tercih etmek,
- Satın alırken mevsiminde ve yerel ürünleri tercih etmek,
- Olabildiğince fazla miktarlarda satın alarak paketleme maliyetlerini düşürmek,
- Adil ticaret ve eko-etiketli ürünleri tercih etmek,
- Konuklara korunan canlıların ürünlerini ve ticareti yasak olan ürünleri satmamaktır.

5- *Yerel halkla işbirliğinin artırılması*

- Yapılan faaliyetlerden yerel halkın da faydalanmasının sağlanması,
- Yerel halk tarafından sunulan hizmetleri tercih etmek,
- Yerel halkı istihdam etmek,
- Yerel halkı geliştirecek projelere destek olmaktır.

6- *Destinasyonun korunması*

- Kültürel mirası ve doğayı koruma projelerine destek vermek,
- Yerel halk tarafından üretilen sanat ve el emeği ürünleri sergilemek,
- Misafirleri yörenin kültürü ve bölgede uygun olacak davranışlar hakkında uyarmak,
- Araçsız bölgeler sağlamak,
- Kirliliği ve gürültüyü önlemek,
- Enerji tüketimini ve emisyonu azaltmak için uygun ulaşım araçlarını teşvik etmektir.

Turizm sektöründe işletmeler, kurumsal sorumluluk çerçevesinde karar verme aşamalarının tümünde sürdürülebilirlik düşüncesi ile işbirliği içinde olmalıdır. Bu noktada personel eğitimi ve farkındalığını arttırmak, en yüksek çevre standartlarında çevre koruma sağlayarak biyolojik çeşitliliğin korunduğu, binaların iç hava kalitesinin sağlandığı işletmelerde hijyenik ve genel çevre yönetimine uygun hareket edilmelidir. İşletmelerin tüm satın alma işlemlerinde yeşil tedarik zincirine uygun, daha az enerji tüketen ya da kendi enerjisi üreten uygulamalar ile daha az su kullanımı ve atık su değerlendirilmesi gerçekleştirilmelidir. İşletmelerde atık oluşumu kaynağında azaltılmalı, oluşan nihai atıklar ise ayrıştırılarak plastik atıklar geri dönüştürülmeli, yiyecek atıklarında kompostlaştırma yoluna gidilmelidir.

d) *Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımları*

Turizm ve çevre birbirinden ayrılmayan iki kavramdır. Bazı noktalarda çevrenin çekiciliği turizm hareketinin kaynağını oluşturmaktadır. Bu yüzden çevrenin turizme girdi olarak değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır. Bundan dolayı otel işletmeleri için çevre konusu önem arz etmektedir. Sürdürülebilir yaklaşım-

lar ile maliyetlerini azaltan otel işletmeleri aynı zamanda üretim süreçlerinde de sürdürülebilir yaklaşımlar ile olumlu imaj kazanımı sağlayabilmektedir. Tüm dünya gündemini meşgul eden küresel ısınma ve kaynakların azalması neticesinde sürdürülebilir olma eğilimi artmaktadır. Buna bağlı olarak işletmeler, sürdürülebilir turizm yaklaşımları çerçevesinde eko inovasyon, yeşil inovasyon, çevresel inovasyon ya da sürdürülebilir inovasyon gerçekleştirmektedir.

Konaklama işletmeleri, basit uygulamalar ile işletmelerinde çevresel inovasyonu gerçekleştirebilir. Hammadde ve malzeme satın alırken çevreye zarar vermeyen ya da az zarar veren ürünler tercih etmelidir. Bununla beraber işletmeler, üretim süreçlerinde inovasyona giderek hammadde ve malzeme kullanımı azaltma ile çevresel inovasyon gerçekleştirmelidir. Hammadde ve malzeme kullanımının azaltılması beraberinde atık azaltımını getirecektir. Konaklama işletmelerinin akıllı teknoloji ürünlerini kullanmaları hem çevresel inovasyon gerçekleştirmelerini sağlar hem de işletmenin, turistler nezdinde yenilikçi imajı oluşturmaya yardımcı olacaktır. Bundan dolayı konaklama işletmeleri akıllı teknolojileri, işletmelerine entegre etmelidir. Dünya genelinde baş gösteren su problemi düşünüldüğünde konaklama işletmelerinin taze su kullanımı azaltması gerekmektedir. Odalarda bulunan rezervuardaki su hacmini azaltma, konaklama işletmesinin bahçesini gri su ile sulama, temizlik yaparken taze su kullanmaktan kaçınma işletmenin gerçekleştirebileceği uygulamalar arasındadır. Konaklama işletmelerinin dikkat etmesi gereken konulardan birisi de uzun ömürlü araç ve gereç kullanımının tercih edilmesidir. Özellikle konaklama işletmeleri, yiyecek ve içecek departmanında uzun ömürlü servis malzemeleri kullanmalıdır. Yine yiyecek ve içecek departmanında gerçekleştirilebilecek çevresel inovasyonlardan birisi de açık büfe atıklarının hayvan barınaklarına yollanmasıdır. Böylelikle hem işletmenin atık oranı azaltılmakta hem de çevrenin bir parçası olan hayvanların yaşam mücadelelerine destek olunmaktadır (Vatan ve Zengin, 2014: 528).

Uluslararası Turizm Ortaklığı'na göre; sürdürülebilir otellerin 3 ana konuda gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir (The International Tourism Partnership'in hazırlamış olduğu çalışmadan derlenmiştir):

1) Enerji

- Enerji ve yakıt kullanımının yoğun olduğu alanları belirlemek,
- Yüksek enerji tüketen cihazlara sayaç takmak,
- Enerji verilerini toplayacak personeli belirlemek,
- Yapılacak küçük değişikliklerle enerji tasarrufu sağlamak,
- Tüm cihazların bakımını yapmak ve etkili çalıştıklarından emin olmak,
- Az enerji tüketen alternatif ürünleri tercih etmek,
- Otel etrafında bisiklet ve çevreyle barışık araçlar kullanmak,
- Otelin çevre performansını sürekli izlemek ve sonuçlara göre gerçekçi hedefler belirlemektir.

2) Su Kullanımı

- Suyun en çok tüketildiği alanları belirlemek ve tüketimin nasıl düşürüleceğini belirlemek,
- Yapılacak küçük değişikliklerle su tasarrufu sağlamak,
- Boruları ve muslukları düzenli olarak kontrol ederek sızıntıları derhal gidermek,
- Otelin mutfağına, odalardaki banyolara ve diğer alanlara su filtreleri ve su tüketimini azaltacak cihazlar takmaktır.

3) Atık Yönetimi

- Atıkları; kâğıt, plastik, cam vb. gibi ayırmak,
- Atıkların miktarını ve yeniden kullanılabilirliklerini araştırmak,
- Atık yönetimi planı hazırlayarak, sonuçlarını takip etmek,
- Atık su arıtma yöntemlerini uygulamaktır.

Otel işletmelerinin sürdürülebilir olmaları için yapabilecekleri en kolay husus işletmelerinde çevresel inovasyonlar gerçekleştirmektir. Mevcut durum üzerinde yapacakları küçük değişiklikler ile hem sürdürülebilir otel olma yolunda adım atarken aynı zamanda hem de işletmenin bazı maliyetlerinin de azalmalarını sağlayacaklardır. Bu sebeple sürdürülebilir otel olmanın ilk adımı otel işletmesinde çevresel yenilik yönetimini gerçekleştirmektir.

SONUÇ

Sürdürülebilir uygulamalar sadece turizm sektörü için değil, mal ve hizmet üreten tüm işletmeler için artık gerekliliktir. Toplumun çevreye karşı daha duyarlı olması tüketim gerçekleştirdikleri işletmelerin de çevreci olması hususunda işletmelere baskı oluşturmaktadır. İşletmeler çevrelerindeki değişimlere direnç gösteremeyen yapıya sahip olduğundan dolayı, toplumdaki çevreci eğilim, işletmeleri de çevreci olmalarını hususunda koşullamaktadır. Özellikle turizm sektörü gibi üretimde girdisi çevre olan bir sektörde çevresel uygulamalar gerçekleştirmek zorunlu hale gelmektedir.

Sürdürülebilir otel olmanın 4 yolu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, otelin eko turizm çemberi içinde yer alarak, doğa ile bütünlük içerisinde tasarlanmış, içinde bulunduğu flora ve faunaya zarar vermeyen ve tabiata geriye dönüştürülebilir malzemeler ile inşa edilen eko lodge türü bir işletme ile sürdürülebilir otel olunabilmektedir. Sürdürülebilir otel olmanın ikinci yolu ise yeşil bina olmaktan geçmektedir. LEED, BREEAM, DGNB gibi sertifika programları ile Green Globe, Green Key, Eu Eco Label gibi sürdürülebilir otellere özel geliştirilmiş değerlendirme programlarının belirlemiş olduğu kriterleri yerine getirerek sürdürülebilir otel olunabilmektedir. Turizm Bakanlığı tarafından geliştirilen “Yeşil Yıldız” ve TÜROFED tarafından geliştirilen “Beyaz Yıldız” sertifikaları da otellerin sürdürülebilirliğini değerlendirmek için yapılmış çalışmalardır.

İşletmelerin üretim yaparken çevreye olabildiğince az zarar verme gayretleri kurumsal sosyal sorumluluklarından bir tanesidir. Bu sebeple otel işletmeleri de hizmet üretirken olabildiğince çevreye az zarar vermeye çalışmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilir otel olmanın başka bir yoludur. Otel işletmelerinin kurumsal sosyal sorumlulukları ile sürdürülebilir olması için çevreci bir planlama ve çerçevenin oluşturulması gerekmektedir. Bununla beraber personelinin sürdürülebilirlik konusunda eğitip, personelinin çevre farkındalığını artırması gerekmektedir. Bunlara ek olarak otel işletmesi, çevre yönetimi de gerçekleştirmelidir. Satın alma sürecinde sürdürülebilir ürünleri, sürdürülebilirlik yaklaşımı içerisinde olan tedarikçileri tercih etmesi kurumsal sosyal sorumluluk ile sürdürülebilir olmanın başka bir basamağıdır. Sürdürülebilir otel olmanın önemli gerekliliklerinden biriside işletmenin bulunduğu yerdeki yerel halk ile işbirliğinin arttırılmasıdır. Otel işletmesi olarak sadece işletmenin sürdürülebilir olmasının yanı sıra bulunduğu destinasyonun da sürdürülebilir olması için destinasyonu korumak yine kurumsal sosyal sorumluluklardan bir tanesi olarak görülmektedir.

Sürdürülebilir otel olmanın bir diğer yolu ise sürdürülebilir turizm yaklaşımlarıdır. Otel işletmesinde gerçekleştirilecek bazı yenilikler, otelin sürdürülebilir olmasına yardımcı olmaktadır. Gerçekleştirilecek çevresel inovasyonlar enerji kullanımını, su tüketimini azaltacağı gibi atık yönetiminde de fayda sağlamaktadır. Yağmur sularının biriktirilmesi, çamaşırhanedeki durulama sularının depolanıp gri su olarak kullanılması verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır. Dünya genelinde de çevresel inovasyonlar hızla çoğalmakta, inovasyon transferi ile birçok otel sürdürülebilir olma yolunda hızlı bir değişim içersine girmektedir.

Tüm bu gelişmeler, tüketicilerin de farkındalığını arttırmış ve turistik taleplerini etkilediği görülmektedir. Turistler, çevreye önem veren ve sürdürülebilir olan otelleri tercih etme eğiliminde olduğu yapılan çalışmalar ile ortaya konulmuştur. Bundan dolayı otel işletmelerinin sürdürülebilir olmaları artık var olma sebepleri arasında yer almaktadır. Tüketicinin sürdürülebilirlik farkındalığı gün geçtikçe artmaktadır. Artan tüketici farkındalığı, otel işletmeleri üzerindeki sürdürülebilir olma baskısını arttırmaktadır. Bu sebeple otel işletmelerinin ivedi şekilde sürdürülebilir olma yollarından birini ya da birkaç tanesini seçip uygulamaya koyması sektör içerisinde ayakta durabilmesi için önemlidir. □

KAYNAKÇA

- Bahtiyar Karadeniz, C. (2014). Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe, The Journal of International Social Research, Cilt: 7, Sayı: 29, s: 85
- Beyhan, G. Ş., Ünügür, M. S. (2005). Çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli, İTÜ Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 79-87
- Bozok, D., Özdemir Yılmaz, G. (2008) Eko Turizm, Turistik Ürün Çeşitlendirme, Nobel Yayıncılık, s: 119
- Canbay, N. (2012). Turizm Sektöründe Yükselen Trend: Yeşil Oteller, Yeşil Bina Dergisi, Sayı 9, <http://www.yesilbinadergisi.com/?pid=25558#.Vr2k8fmLSM8>
- Coccosis, H. (1996). Tourism and Sustainability: Perspectives and Implications, G. K. Priestley, J. A. Edwards, H. Coccosis (Editörler) Sustainable Tourism?: European Experiences, Wallingford: Cab International, s. 1-21
- Çakılcoğlu, M. (2002). Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Turizmin Sürdürülebilirliği, 10. Ulusal Bölge Planlama Bilimi Kongresi, <http://www.kentli.org/makale/kalkinma.htm>
- Demirel, H. (2010). Turizmde Sürdürülebilirlik, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara, s: 27
- Duran, E. (2009). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s: 42
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik Turizm Sürdürülebilirliği, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, s: 94
- Kervankıran, İ. (2011). Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, s: 58
- Kozak M., Güçlü, A. (2003). Turizm İşletmelerinde Değişim Yönetimi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, Sıra: 5, No: 29, s: 5
- Küçük, M. (2013). Çamlık Kasabası Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi İçin Çözüm Önerileri, International Journal of Social and Economic Sciences 3 (2):35-45
- Pelit, E., Baytok, A., Soybalı, H. H. (2015). Sürdürülebilir Turizm mi? Turizmde Sürdürülebilirlik mi? Kavramsal Bir Tartışma, Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, s: 41
- Sakarya, Ş., Yıldırım, A., AYTEKİN, S. (2014). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Açıklamalarının Finansal Performans Üzerine Etkisi: Bist-30'da Bir Uygulama, AKÜ İİBF Dergisi- Cilt: XVI Sayı: 1, 1-15
- Vatan, A., Zengin, B. (2014). Çevresel İnovasyon Ve Konaklama İşletmelerindeki Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Örneği, The Journal of Academic Social Science, Yıl: 2, Sayı: 8, 511-530
- <http://www.yolculukterapi.com/eco-lodgela/>, E.T.: 12.01.2016
- <http://www.ekoyapidergisi.org/649-surdurulebilir-turizm--yesillenen-oteller.html>, E.T.: 13.01.2016
- <http://www.ecns.cn/visual/hd/2015/03-24/61756.shtml>, E.T.: 17.01.2016

<http://www.treehugger.com/natural-sciences/eco-friendly-hilton-to-be-built-in-bariloche-argentina.html>, E.T.: 12.03.2016

<http://www.livegreenblog.com/sustainable-architecture/sustainable-travel-vienna-is-home-to-the-first-hotel-with-a-zero-energy-balance-7449>, E.T.: 19.02.2016

<http://www.jebiga.com/parkroyal-singapore-woha-architects/>, E.T.: 12.01.2016